

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos Vyriausybės
1997 m. lapkričio 24 d.
nutarimu Nr. 1273
(Lietuvos Respublikos Vyriausybės
2023 m. d.
nutarimo Nr. redakcija)

DZŪKIJOS NACIONALINIO PARKO NUOSTATAI

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Dzūkijos nacionalinio parko nuostatai (toliau – Nuostatai) nustato Dzūkijos nacionalinio parko (toliau – nacionalinis parkas) steigimo tikslus, išskirtinę vertę, etnografinio regiono architektūros ir sodybų planavimo tradicijomis pagrįstus reikalavimus, valdymo, apsaugos ir tvarkymo organizavimo ypatumus.

2. Veiklą nacionaliniame parke reglamentuoja Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymas, Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymas, Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas, Lietuvos Respublikos saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių įstatymas, Lietuvos Respublikos laukinės gyvūnijos įstatymas, Lietuvos Respublikos laukinių augalų ir grybų įstatymas, nacionalinio parko planavimo schema (ribų ir tvarkymo planai), nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentai, kultūros paveldo objektų tipiniai ir individualūs apsaugos reglamentai, Nuostatai. Kultūros paveldo objektų teritorijose ir kultūros paveldo vietovėse Nuostatų reikalavimai taikomi, kiek jie neprieštaruoja kultūros paveldo apsaugą reglamentuojantiems dokumentams.

3. Nuostatuose vartojamos sąvokos:

3.1. **Apžvalgos aikštelė (regykla)** – vieta, iš kurios atsiveria panoraminis kraštovaizdis ir kurioje gali būti įrengiama mažųjų kraštovaizdžio architektūros elementų, taip pat gali būti pastatytas apžvalgos bokštas.

3.2. **Atokvėpio vieta** – trumpam poilsiui be nakvynės skirta vieta, kurioje gali būti įrengiama mažųjų kraštovaizdžio architektūros elementų.

3.3. **Dvaro (palivarko) sodyba** – dvaro (palivarko) teritorijos dalis, kurią sudaro istoriškai susiformavęs vientisas žemės plotas su visais jame esančiais įvairios paskirties statiniais ir želdiniais, vandens telkiniais, mažaisiais kraštovaizdžio architektūros elementais, dailės kūrinių, taip pat visų nurodytų statinių liekanomis, sudarančiomis teritorinį, funkcinį ir architektūrinį vienetą.

3.4. **Kraštovaizdžio estetinė vertė** – bendraisiais estetikos kriterijais išreiškiamos natūraliai susiformavusio ir natūralų pobūdį išlaikiusio ir (ar) žmogaus veiklos sukurto ir jo sambūvį su aplinka atspindinčio kraštovaizdžio savybės, apimančios kraštovaizdžio vaizdingumą, emocinį suvokimą, kompozicinę sandarą, meninę kokybę.

3.5. **Lankomi objektai** – paveldo objektai, kiti saviti kraštovaizdžio objektai ir kompleksai, savitų reiškinių vietos.

3.6. **Mažieji kraštovaizdžio architektūros elementai** – informaciniai skydai, stendai, nuorodos, ženklai ir riboženkliai; šiukšliadėžės; suolai, stalai, dviračių stovai, sūpynės, laipynės, dekoratyvinės skulptūros, šviestuvai, stebėjimo įrenginiai (žiūronai, teleskopai, kameros); atraminės sienelės, tvorelės, platformos, pakylės; laiptai, lieptai, tilteliai, pavėsinės, laužavietės, kiti teritorijos vientiso stiliaus tvarkymo ir puošybos objektai.

3.7. **Mokomasis takas** – edukacinis pėsčiųjų takas, kuriame pateikiant mokomąją ir (ar) aiškinamąją informaciją mokoma suvokti ekosistemą, jos elementų tarpusavio ryšius, gamtos vertybes ir reiškinius, gamtinius procesus. Šalia mokomojo tako gali būti įrengta informacinių skydų ir (ar) stendų, rodyklių, riboženklių, atraminių sienelių, tvorelių, laiptų, lieptų, tiltelių, suolų, vertybėms apžvelgti ir (ar) stebėti skirtų nesudėtingų statinių, prietaisų ir (ar) įrenginių.

3.8. **Pažintinis takas** – pėstiesiems, nemotorinių transporto priemonių naudotojams ar žirgų turizmui įrengtas takas, skirtas susipažinti (aplankyti) su lankomais objektais, savitais regionais; šalia jo gali būti įrengta mažųjų kraštovaizdžio architektūros elementų.

3.9. **Poilsio vietė** – laikinai apsistoti be nakvynės skirta teritorija, kurioje gali būti įrengiama mažųjų kraštovaizdžio architektūros elementų, laužaviečių, automobilių stovėjimo aikštelė.

3.10. **Rekreaciniai pastatai** – viešbučių ir poilsio paskirties pastatai, kuriuose teikiamos apgyvendinimo paslaugos (poilsio, nakvynės, svečių namai, viešbučiai, kempingai, moteliai, turizmo centrai ir bazės, vasarnamiai), ir gydymo paskirties pastatai (sanatorijos, sveikatingumo kompleksai).

3.11. **Stovyklavietė** – poilsiui su nakvyne skirta teritorija, kurioje gali būti įrengta mažųjų kraštovaizdžio architektūros elementų, taip pat gali būti teikiama turistinės stovyklos paslauga.

3.12. **Tradicinė etnografinio regiono architektūra** – etnografiniame regione susiformavusi teritorinė, erdvinė struktūra, kuriai būdingas tam tikras sodybų planas, apželdinimas, saviti pastatai, jų statybos principai, tradicinės statybos ir apdailos medžiagos ir spalvos, ryšys su kraštovaizdžiu.

3.13. Kitos Nuostatuose vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jos apibrėžtos Lietuvos Respublikos gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatyme, Lietuvos Respublikos reklamos įstatyme, Saugomų teritorijų, Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų, Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo, Lietuvos Respublikos statybos, Lietuvos Respublikos ūkininko ūkio, Lietuvos Respublikos miškų, Lietuvos Respublikos turizmo įstatymuose.

II SKYRIUS

NACIONALINIO PARKO STEIGIMO TIKSLAI IR IŠSKIRTINĖ VERTĖ

4. Nacionalinio parko steigimo tikslai:

4.1. išsaugoti vertingiausias Dzūkijos (Dainavos) krašto gamtinius kompleksus ir objektus, kultūros paveldo objektus ir vietas, savitą Dzūkijos (Dainavos) kraštui būdingą gamtinį ir kultūrinį kraštovaizdį, vertingas (tipiškas ir unikalias) ekosistemas, juos tvarkyti ir racionaliai naudoti, sudaryti sąlygas darniai teritorijos raidai;

4.2. išsaugoti biologinę įvairovę, ekosistemų stabilumą, sudaryti sąlygas vykdyti taikomuosius kraštovaizdžio, biologinės įvairovės, gamtos ir kultūros vertybių tyrimus ir stebėjimus, kaupti informaciją kraštovaizdžio, biologinės įvairovės, gamtos ir kultūros vertybių apsaugos ir kitose srityse;

4.3. puoselėti nacionalinio parko išskirtinę vertę propaguojančią edukacinę, muziejinę ir kultūrinę veiklą, propaguoti Dzūkijos (Dainavos) etnografinio regiono etnokultūros tradicijas (statybos, amatų, nematerialaus paveldo);

4.4. sudaryti sąlygas tausojančio turizmo plėtrai, propaguoti ekologinę žemdirbystę, tausų miškų naudojimą;

4.5. plėtoti visuomenės ekologinį ir gamtosauuginį švietimą;

4.6. atkurti sunaikintus, pažeistus gamtinius kompleksus ir objektus, kultūros paveldo objektus ir vietas.

5. Nacionalinio parko išskirtinę vertę formuoja:

5.1. kraštovaizdžio savitumas ir įvairovė: unikalus Lietuvos Pietryčių smėlėtosios lygumos kraštovaizdžio kompleksas, kurio pagrindą sudaro Dainavos girios santakinio upyno hidrografinis tinklas su itin raiškiais, įvairių formų ir dydžių Nemuno, Merkio, Ūlos, Skroblaus, Grūdų slėniais, didžiausi šalyje žemyninių kopų masyvai, Dzūkų kalvotų ežeringų moreninių aukštumų šiaurės vakarinė dalis, mažai urbanizuotas miškingas kultūrinis kraštovaizdis su girios kaimais ir žemės naudmenų mozaika;

5.2. negyvosios gamtos vertybės: didelės mokslinės vertės Skroblaus vidurupio, Musteikos ir Povilnio upelių aplinkos gamtiniai kompleksai, Liškiavos, Straujos, Uciekos ir Pakrykštės eroziniai geomorfologiniai kompleksai, Netiesų, Glyno ir Ežeryno hidrografiniai objektai, Imškų, Didžbalės, Bakanauskų ir Dėlyno pelkės, gausios gamtos paveldo objektai – Ūlos akies ir Skroblaus ištakų šaltiniai, Nemuno, Merkio ir Ūlos skardžiai, Nemuno rėvos;

5.3. gyvosios gamtos vertybės: išskirtinė biologinė įvairovė, sąlygota didelių miškų plotų, augalų ir gyvūnų migracijos upių slėniais iš Pietryčių Europos, išskirtinės smėlynų, miškų ir upių buveinės, Stėgalios miško ir Užuožerės miško paprastosios pušies populiacijos, didžiausios Lietuvoje kurtinių (*Tetrao urogallus*) ir tetervinių (*Tetrao tetrix*) populiacijos, gausios saugomų rūšių populiacijos, tarp jų vėjalandės šilagėlės (*Pulsatilla patens*), smulkiažiedės gegužraibės (*Neotinea ustulata*), plačialapės klumpaitės (*Cypripedium calceolus*), raudonojo garbenio (*Cephalanthera rubra*), kalninės arnikos (*Arnica montana*) ir siauralapio gencijono (*Gentiana pneumonanthe*) augavietės, balinio vėžlio (*Emys orbicularis*), lygiažvynio žalčio (*Coronella austriaca*), didžiosios miegapelės (*Glis glis*) radavietės, Europos vakarinės medunešės bitės (*Apis mellifera mellifera*) Lietuvos populiacija;

5.4. savitas kultūros paveldas: ypač vertingas Merkinės istorinis, archeologinis ir architektūrinis-urbanistinis kompleksas su Merkinės piliakalniu ir bažnyčia, išlikusiu gatvių tinklu, Liškiavos piliakalnis, Liškiavos dvarvietė, bažnyčios ir vienuolyno kompleksas, etnokultūrinės šilinių ir panemunių dzūkų kaimų (Musteikos, Zervynų, Dubininko, Margionių, Kašėtų, Lynežerio ir kt.) vertybės, akmenų amžiaus gyvenvietės prie Nemuno, Merkio, Ūlos upių, Puvočių, Mardasavo, Merkinės apylinkėse, Glyno apyžėryje, drevėtos pušys – tradicinės bitininkystės paminklai, Merkinės kryžių kalnelis, kitos pokario rezistencijos kovų memorialinės vietos, kultūros paveldo objektai ir paminklai;

5.5. memorialinės ir dvasinės kultūros vietos, būdingos tradicijos: lietuvių literatūros klasiko Vinco Krėvės gimtinė Subartonių kaime, Juozo Gaidžio įkurtas Margionių klotimo teatras, tradiciniai amatai – žvakių liejimas, pynimas, audimas, keramika, etnografinių ansamblių tradicijos;

5.6. Dzūkijos (Dainavos) etnografiniam regionui būdingos tradicijos: kaimo statinių architektūros ir planavimo savitumas – rąstiniai namai, kaimų gatvinė planinė struktūra, advento ir gavėnios papročiai, savitas kulinarinis paveldas, drevinės bitininkystės, šilinių dzūkų grybavimo ir Vėlinių laužų kapinėse tradicijos.

III SKYRIUS

APSAUGOS, ETNOGRAFINIO REGIONO ARCHITEKTŪROS IR SODYBŲ PLANAVIMO TRADICIJOMIS PAGRĮSTI REIKALAVIMAI, TAIKOMI VISOSE NACIONALINIO PARKO FUNKCINIO PRIORITETO ZONOSE

6. Nacionalinio parko apsaugos ir tvarkymo ypatumai, veiklos reglamentavimas ir etnografinio regiono architektūros ir sodybų planavimo tradicijomis pagrįsti reikalavimai siejami su funkcinio prioriteto zonomis, nustatytais nacionalinio parko planavimo schemeje (ribų ir tvarkymo plane), ir kraštovaizdžio tvarkymo zonomis, nustatytais nacionalinio parko planavimo schemeje (tvarkymo plane). Kraštovaizdžio tvarkymo zonose teritorijos naudojamos ir apsauga reguliuojama vadovaujantis Saugomų teritorijų tipiniu apsaugos reglamentu, patvirtintu Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 19 d. nutarimu Nr. 996 „Dėl Saugomų teritorijų tipinio apsaugos reglamento patvirtinimo“.

7. Įgyvendinant Saugomų teritorijų įstatymo nuostatas ir nacionalinio parko planavimo dokumentų sprendinius, nacionaliniame parke skatinama:

7.1. veikla, išsauganti biologinę įvairovę ir išryškinanti kraštovaizdį, gamtos ir nekilnojamasias kultūros vertybes, užtikrinanti palankią Europos Bendrijos svarbos rūšių ir natūralių buveinių apsaugos būklę Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijose, saugomų rūšių, jų buveinių ir genetinių miško medžių išteklių apsaugos priemonių įgyvendinimas:

7.1.1. gamtos ir nekilnojamųjų kultūros vertybių tyrimas ieškant efektyvesnių jų išsaugojimo ir naudojimo būdų, naujų vertingų objektų paieška ir įteisinimas, konkrečių apsaugos, atkūrimo ir tvarkymo priemonių įgyvendinimas;

7.1.2. gamtotvarkos priemonių įgyvendinimas, ūkininkavimo būdai, išsaugantys ir palaikantys palankią buveinių, saugomų rūšių ir miško medžių populiacijų apsaugos būklę;

7.1.3. Dzūkijos (Dainavos) etnografiniam regionui būdingų sodybų statyba, pagrįsta šiam etnografiniam regionui taikomais architektūros ir sodybų planavimo reikalavimais;

7.1.4. miškų ekosistemų apsaugos funkcijų stiprinimas gausinant biologinę įvairovę, formuojant mišrius ir įvairaus amžiaus medynus. Konservacinės ir ekologinės apsaugos funkcinio prioriteto zonose pagrindinių miško kirtimų biržėse atkuriant mišką, prioritetas teikiamas miško žėlimui;

7.2. veikla, palaikanti arba atkurianti tradicinius gamtinės ar kultūrinės aplinkos elementus:

7.2.1. pažeistų ekosistemų atkūrimas formuojant artimas natūraliam miškui ekosistemas, želdynus, atkuriant natūralų hidrologinį režimą, kraštovaizdžio struktūrą formuojančius elementus ir kraštovaizdžio estetinę vertę;

7.2.2. agrarinės aplinkosaugos priemonių, susijusių su Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijų ir vandens telkinių apsauga, įgyvendinimas, tradicinio neintensyvaus ir ekologinio ūkininkavimo plėtojimas;

7.2.3. invazinių rūšių plitimo prevencija ir (arba) esamų židinių naikinimas;

7.3. Dzūkijos (Dainavos) etnografinio regiono kultūros, tradicinės kaimo gyvenamosios puoselėjimas, tradicinių amatų propagavimas;

7.4. pažintinio turizmo plėtra prioritetais teikiant gamtiniam ir kultūriniam turizmui, gamtos ir nekilnojamųjų kultūros vertybių, kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės apsaugos propagavimas siekiant sudominti vertybių apsauga gamtos ir nekilnojamųjų kultūros vertybių savininkus, valdytojus ir naudotojus;

7.5. teritorijos pritaikymas rekreacijai, lankymui pagal nacionalinio parko planavimo schemas (ribų ir tvarkymo planų) sprendinius, atsižvelgiant į kraštovaizdžio, biologinės įvairovės ir nekilnojamųjų kultūros vertybių išsaugojimo reikalavimus;

7.6. saugomo kultūrinio kraštovaizdžio ypatybių išryškinimo darbai – želdinių ir menkaverčių statinių, užstojančių kultūros paveldo objektus ar kultūros paveldo vietovių vertingąsias savybes, šalinimo darbai.

8. Pastatai nacionaliniame parke projektuojami, statomi, rekonstruojami ir (ar) kapitališkai remontuojami, teritorijų planavimo ir kiti dokumentai rengiami atsižvelgiant į Dzūkijos (Dainavos) etnografiniam regionui būdingos statybos, architektūros ir sodybų planavimo tradicijas, siekiant:

8.1. išsaugoti išlikusią (iki 1939 m. susiformavusią) būdingą planinę erdvinę struktūrą;

8.2. išlaikyti Dzūkijos (Dainavos) etnografiniam regionui būdingus sodybų bruožus ir Merkinės miestelio architektūrą: planinę struktūrą, pastatų formas, dydį (tūrį), matmenis, statybos produktus, spalvas.

9. Sodybų ir ūkininkų sodybų pastatai projektuojami, statomi ir rekonstruojami vadovaujantis Saugomų teritorijų įstatyme, Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatyme, Ūkininko ūkio įstatyme ir Nuostatuose nustatytais Dzūkijos (Dainavos) etnografiniam regionui būdingos architektūros ir sodybų planavimo tradicijomis pagrįstais reikalavimais.

10. Pastatai sodyboje statomi kompaktiškai, formuojant kaimo ar vietovės struktūrą (valakinę, vienkiemį, kupetinę ir kitą vietovei būdingą struktūrą). Sodybos ir ūkininkų sodybos su kaimo turizmo pastatais planuojamos vadovaujantis šiais reikalavimais:

10.1. Kai žemės sklypo plotas yra iki 0,5 ha, sodybos pastatais bendras užimamas žemės plotas turi atitikti statybos techninio reglamento, nustatančio reikalavimus vieno ar dviejų butų gyvenamosios paskirties pastatams, tvirtinamo aplinkos ministro, reikalavimus, bet negali viršyti 500 m². Rekonstruojant esamus sodybų pastatus, kurių bendras užstatymo plotas didesnis kaip 500 m², neleidžiama didinti pastatais užstatyto žemės ploto.

10.2. Kai žemės sklypo plotas yra nuo 0,5 ha iki 3 ha, sodybos pastatais ir ūkininkų sodybos su kaimo turizmo pastatais užstatomas žemės plotas – iki 800 m².

11. Dvarų (palivarkų) sodybos atstatomos pagal išlikusius archyvinčius dokumentus: vietovės planus, pastatų ir inžinerinių statinių projektus (brėžinius), matavimų bylas, kitus dokumentus, pagal kuriuos atkuriamas buvęs pastatų vaizdas (fasadai, medžiagos, konstrukcijos). Šiais atvejais Nuostatų 10, 12 punktų ir 18.1 papunkčio reikalavimai netaikomi.

12. Sodybos pastatai projektuojami, statomi, rekonstruojami ar remontuojami vadovaujantis šiais reikalavimais, išskyrus atvejus, kai nacionalinio parko planavimo schemas (ribų ir tvarkymo planų) sprendiniuose nustatyta kitaip:

12.1. Remontuojant pastatus taikomi Nuostatų 12.4, 12.6–12.9 papunkčiuose nustatyti reikalavimai.

12.2. Statomi tik nesublokuoti gyvenamieji namai; gyvenamieji namai neblokuojami su ūkio pastatais, garažais, išskyrus jų statybą kito (gyvenamosios paskirties) funkcinio prioriteto zonose.

12.3. Gyvenamuoju namu užstatomas žemės plotas – iki 150 m². Gyvenamasis namas – vieno aukšto su palėpe, stačiakampis. Didžiausias gyvenamojo namo aukštis – 8 m (skaičiuojama nuo visų pastato projektinių kampų žemės paviršių altitudžių aritmetinio vidurkio iki stogo kraigo aukščiausio taško). Stogai – čiukuriniai, dvišlaičiai, keturšlaičiai laužyti čiukuriniai, 42–45° nuolydžio, su karnizu.

12.4. Sodybų gyvenamųjų namų langų rėmai vizualiai suskaidomi į tris („T“ raidės formos), keturias ar šešias dalis. Gyvenamųjų namų langai yra vertikalaus stačiakampio formos, kurio proporcijos apie 1:0,7 ar 1:0,8. Merkinės miestelyje gyvenamųjų namų langai – keturių, šešių, aštuonių dalių, vertikalaus stačiakampio formos, kurio proporcijos apie 1:0,55, 1:0,6, 1:0,7 ar 1:0,8.

12.5. Sodybos ūkio pastatai – vieno aukšto, dvišlaičiais, 42–45° nuolydžio, stogais. Tvarto, kluono, daržinės aukštis – iki 8 m, kiti priklausiniai – ne aukštesni kaip 6 m (aukštis skaičiuojamas nuo visų pastato projektinių kampų žemės paviršių altitudžių aritmetinio vidurkio iki stogo kraigo aukščiausio taško). Statomų sodybos ūkio pastatų dydis, proporcijos ir fasadų architektūriniai sprendiniai turi atitikti jų paskirtį, išvaizda ir architektūriniai sprendimai – tradicinius ūkio pastatus.

12.6. Sodybos pastatų stogai dengiami viena iš šių dangų: malksnomis, skiedromis, nendrėmis, šiaudais, kita vizualiai panašia danga arba smulkiai skaidytomis bituminėmis čerpėmis, beasbesčiu šiferiu, neblizgia ar klasikinės formos skarda; Merkinės miestelyje – ir keraminėmis čerpėmis. Lauko rūšiai gali būti apželdinami žole.

12.7. Pastatų stogų spalva – juoda, tamsiai ruda, pilka. Visų rekonstruojamų, remontuojamų ar statomų sodybos pastatų stogai dengiami vienodos spalvos ir tekstūros statybos produktais, išlaikant Nuostatų 12.3 ir 12.5 papunkčiuose nurodytą stogo nuolydį.

12.8. Sodybos pastatų fasadų apdailai naudojamos šios medžiagos: mediena, akmuo, molis, mūras, tinkas. Leidžiama naudoti vizualiai panašias medžiagas, išskyrus Musteikos etnografiniame kaime, etnokultūriniuose draustiniuose, kraštovaizdžio draustiniuose ir Merkinės urbanistiniame draustinyje. Statant, rekonstruojant ar remontuojant silikatinių plytų mūro pastatų fasadus, rekomenduojama juos apkalti medinėmis lentomis, dailylentėmis; Merkinės miestelyje ir tinkuoti. Fasadų apdailai nenaudojamos vienpusio pjovimo ir tekintų rąstų imitacijos dailylentės, vienpusio pjovimo tekinti rąstai.

12.9. Sodybos pastatų fasado sienos dažomos šiomis spalvomis: natūralaus medžio ir šviesių atspalvių rusva, gelsva, smėline, žalsva, tamsiai pilka; Merkinės miestelyje – ir tamsiai raudona.

13. Kultūros paveldo objektų ir vietovių teritorijose Nuostatų 10 ir 12 punktų reikalavimai taikomi, jei jie neprieštarauja Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatyme įtvirtintiems paveldosaugos reikalavimams.

14. Rekreaciniai pastatai statomi rekreacinio ir kito (gyvenamosios paskirties) funkcinio prioriteto zonose.

15. Atokvėpio vietose, poilsiavietėse ir stovyklavietėse statomos ne didesnės kaip 15 m² pavėsinės žmonėms ir (ar) daiktams pridengti nuo kritulių ir saulės, įrengiamos be patalpų ir palėpės. Pavėsinės gali būti statomos su stogu ant stulpų arba su ne daugiau kaip trimis išorinėmis sienomis. Pavėsinių spalva – natūrali medžio arba ruda, juoda, pilka, žalia.

16. Stoginės, skirtos laisvai laikomų žolėdžių gyvūnų, įregistruotų Ūkinių gyvūnų registre, prieglobsčiui nuo kritulių ir vėjo ne sodybose, žemės ūkio paskirties žemėje statomos, jų vieta parenkama, laikantis Saugomų teritorijų įstatymo apribojimų ir Nuostatų 17 punkte nustatytų reikalavimų. Stoginės vieta raštu derinama su Dzūkijos nacionalinio parko ir Čepkelių valstybinio gamtinio rezervato direkcija (toliau – direkcija) Asmenų prašymų ir skundų nagrinėjimo viešojo administravimo subjektuose taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. rugpjūčio 22 d. nutarimu Nr. 875 „Dėl Asmenų prašymų ir skundų nagrinėjimo viešojo administravimo subjektuose taisyklių patvirtinimo“ (toliau – Taisyklės), nustatyta tvarka ir per nustatytus terminus.

17. Stoginės statomos vadovaujantis šiais reikalavimais:

17.1. Stogine užstatomas žemės plotas – iki 150 m^2 . Stoginė – stačiakampio plano (pločio ir ilgio santykis 1:2–3). Stogai – dvišlaičiai. Stoginės įrengiamos be patalpų, su ne daugiau kaip trimis išorinėmis sienomis ar be jų.

17.2. Stoginės dengiamos beasbesčiu šiferiu, neblizgia skarda; gali būti dengiamos tradicinėmis dangomis: malksnomis, skiedromis, nendrėmis, šiaudais.

17.3. Stoginių statybos ir apdailos medžiaga – mediena, apdirbta tradicinėmis medžio apdirbimo technologijomis (pjauti, tašyti, netekinti rąstai; būdingų formų apdailos lentos). Stoginių spalva – tamsių atspalvių (ruda, pilka), juoda arba natūrali medžio spalva.

18. Tvorų, inžinerinių statinių ir įrenginių pastatymas ir (ar) įrengimas turi atitikti šiuos reikalavimus:

18.1. Sodyba aptveriamą ne aukštesnėmis kaip 1,5 m perregimomis ažūrinėmis (kiaurymių plotas: iki 45 proc.) tvoromis (medinių virbų, tašelių, karčių) be cokelių. Merkinės miestelyje, atsižvelgiant į istorinius, archyvinis duomenis, tvoros gali būti neperregimos, iki 1,6 m aukščio, medinės, vertikalaus kalimo, dvigubo pjovimo lentų.

18.2. Su sodyba besiribojančiame vandens telkinyje leidžiama įrengti vieną iki 15 m ilgio nuo vandens telkinio kranto, ne didesnę kaip 30 m^2 ploto, iki 2 m pločio pontoninę arba medinę danga ar jos imitaciją padengtą lieptą. Jei viršvandeninės augalijos juosta platesnė kaip 15 m, leidžiama statyti ilgesnius lieptus, bet išsikišančius ne daugiau kaip 2 m už viršvandeninės augalijos juostos. Urbanizuojamose rekreacinėse teritorijose liepto matmenys nustatomi statinio projekto sprendiniuose.

18.3. Inžineriniai statiniai projektuojami, statomi (tiesiami), rekonstruojami ar remontuojami nekeičiant kraštovaizdžio estetinės vertės. Rekonstruojant ne aukštesnės kaip 110 kW įtampos elektros perdavimo linijas, tiesti jas rekomenduojama požeminiais kabeliais.

18.4. Saulės šviesos energijos elektrinės ir saulės šilumos energijos kolektoriai leidžiama įrengti ant pastatų stogų ir (ar) fasadų.

18.5. Saulės šviesos energijos elektrinės leidžiama statyti sodybų žemės sklypuose, esamų fermų, pramonės ir sandėliavimo objektų teritorijose (gamybos, remonto ir pramonės įmonių ar dirbtuvių, sandėlių statiniams skirtuose žemės sklypuose). Jų pastatymo vietos Taisyklėse nustatyta tvarka ir per nustatytus terminus turi būti suderintos su direkcija. Direkcija sprendimą suderinti saulės šviesos energijos elektrinės pastatymo vietą priima įvertinusi ir nustačiusi, kad elektrinės nebus matomos nuo gamtos ir kultūros paveldo objektų (kompleksų) ar apžvalgos aikštelių (regyklų), nepakenks saugomoms gamtos ir kraštovaizdžio vertybėms.

19. Projektuojant didesnes kaip 500 m^2 automobilių ir autobusų stovėjimo aikšteles, numatomos želdinių juostos, skaidančios aikštelę ne didesnėmis kaip 500 m^2 dalimis, išsaugomi želdiniai.

20. Buvusių žemės ūkio įmonių apleistus pastatus, ypač esančius konservacinio, ekologinės apsaugos ir rekreacinio funkcinio prioriteto zonose, prie pažintinių, mokomųjų takų, lankomų objektų, apžvalgos aikštelių (regyklų), rekomenduojama griauti arba perstatyti vadovaujantis Lietuvos Respublikos architektūros įstatyme nustatytais architektūros kokybės kriterijais, atsižvelgiant į Dzūkijos (Dainavos) etnografinio regiono architektūros reikalavimus, skaidant ir mažinant pastatų tūrius.

21. Išorinė reklama nacionaliniame parke įrengiama vadovaujantis Reklamos įstatymu ir Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymu. Užrašai informaciniuose skyduose, stenduose rašomi vadovaujantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymu. Išorinė reklama kultūros paveldo

objektuose, jų teritorijose ir apsaugos zonose įrengiama vadovaujantis kultūros ministro nustatytais Reklamos kultūros paveldo objektuose, jų teritorijose ir apsaugos zonose įrengimo taisyklėmis.

22. Kultūros ir gamtos paveldo objektų teritorijose ir jų buferinės apsaugos zonose neleidžiama įveisti miško.

23. Kultūros, sporto ir kitokius renginius (išskyrus urbanizuotas teritorijas ir sodybas), kai planuojamas didesnis kaip 100 dalyvių skaičius, nacionaliniame parke galima organizuoti tik suderinus renginio vietą su direkcija. Renginio vieta raštu derinama su direkcija Taisyklėse nustatyta tvarka ir per nustatytus terminus. Direkcija sprendimą suderinti planuojamo kultūros, sporto ir kitokio renginio vietą priima įvertinusi ir nustačiusi, kad planuojamas renginys nepakenks gamtos ir kultūros vertybėms.

24. Nacionaliniame parke palapinės statomos ir laužai kuriami tik įrengtose, informaciniais ženklais pažymėtose vietose.

25. Laukinių gyvūnų jauniklių vedimo laikotarpiu (balandžio–birželio mėnesiais) gyvūnai augintiniai vedžiojami tik su pavadėliu (išskyrus urbanizuotas teritorijas).

IV SKYRIUS

APSAUGOS, ETNOGRAFINIO REGIONO ARCHITEKTŪROS IR SODYBŲ PLANAVIMO TRADICIJOMIS PAGRĮSTI REIKALAVIMAI, TAIKOMI NACIONALINIO PARKO KONSERVACINIO FUNKCINIO PRIORITETO ZONOSE

26. Draustiniuose, paveldo objektų teritorijose ir gamtos paveldo objektų buferinės apsaugos zonose neleidžiama didinti esamų rekreacinių pastatų tūrio ir rekreaciniais pastatais užstatyto žemės ploto, statyti naujų rekreacinių pastatų, naujų ūkininko sodybų su kitos paskirties (fermų, ūkio ir (ar) šiltnamių) pastatais, žemės ūkio verslo kompleksų.

27. Kultūriniuose ir kraštovaizdžio draustiniuose esančių sodybų gyvenamuosiuose ir ūkiniuose pastatuose neleidžiama projektuoti ir įrengti vitrininius langus, fasadų apdailai naudoti vienpusio pjovimo ir tekintų rąstų imitacijos dailylentes, vienpusio pjovimo tekintus rąstus.

28. Nacionalinio parko draustiniuose leidžiama įrengti saulės šviesos energijos elektrines ir saulės šilumos energijos kolektorius ant pastatų stogų ir (ar) fasadų.

29. Nacionalinio parko draustiniuose leidžiama statyti saulės šviesos energijos elektrines tik sodybų žemės sklypuose statant iki 10 kW galios elektrines. Jų pastatymo vietos Taisyklėse nustatyta tvarka ir per nustatytus terminus turi būti suderintos su direkcija. Direkcija sprendimą suderinti saulės šviesos energijos elektrinės pastatymo vietą priima įvertinusi ir nustačiusi, kad elektrinės nebus matomos nuo gamtos ir kultūros paveldo objektų (kompleksų) ar apžvalgos aikštelių (regyklų), nepakenks saugomoms gamtos ir kraštovaizdžio vertybėms.

30. Bepiločiais orlaiviais (dronais), oro balionais ir parasparniais skraidyti virš draustinių (išskyrus erdvę virš urbanizuotų teritorijų ir sodybų) ir rezervatų galima Taisyklėse nustatyta tvarka ir per nustatytus terminus gavus direkcijos pritarimą, išskyrus ekstremaliųjų įvykių padarinių likvidavimo, krašto apsaugos, paieškos ir gelbėjimo, aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės, viešosios tvarkos palaikymo ir kitus teisės aktuose numatytus atvejus. Direkcija sprendimą pritarti priima įvertinusi ir nustačiusi, kad planuojama veikla nesunaikins, nesužalos ir (ar) netrikdys draustiniuose ir rezervatuose saugomų rūšių gyvūnų.

31. Draudžiama lankytis Bakanauskų, Dėlinio, Didžiabalės, Imškų telmologiniuose draustiniuose nuo balandžio 1 d. iki rugpjūčio 1 d., išskyrus Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatyme numatytus atvejus ir Skroblaus pažintinį taką.

32. Nacionalinio parko gamtiniuose ir kompleksiniuose draustiniuose ardyti bebrų užtvankas bebravietėse, kurios aplinkos ministro nustatyta tvarka laikomos neperspektyviomis, galima tik gavus direkcijos pritarimą. Prašymai leisti ardyti bebrų užtvankas neperspektyviose bebravietėse direkcijai teikiami ir nagrinėjami Taisyklėse nustatyta tvarka ir terminais. Direkcija sprendimą dėl bebrų užtvankų neperspektyviose bebravietėse ardymo priima įvertinusi, ar planuojama veikla nepakenks saugomoms vertybėms.

33. Lankymosi nacionalinio parko Skroblaus, Musteikos ir Povilnio gamtiniuose rezervatuose reikalavimai:

33.1 Skroblaus gamtiniame rezervate leidžiama uogauti ir grybauti vietos gyventojams, deklaravusiems gyvenamąją vietą su rezervatu besiribojančiuose kaimuose ir viensėdžiuose, su savim turintiems asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą. Direkcija, kiekvienais metais įvertinusi rezervato gamtinių vertybių pažeidimo ar sunaikinimo grėsmę, savo interneto svetainėje nurodo datas, kada nuo rugpjūčio 1 d. iki rugsėjo 30 d. galima uogauti ir grybauti. Lankytis Skroblaus gamtiniame rezervate mokomaisiais ir mokslo tiriamaisiais tikslais galima lankymosi sąlygas, laiką ir vietą raštu suderinus su direkcija. Prašymai dėl lankymosi sąlygų, vietos ir laiko direkcijai teikiami ir nagrinėjami Taisyklėse nustatyta tvarka ir per nustatytus terminus;

33.2. rezervatuose aptiktos augalų, gyvūnų ir grybų rūšys gali būti naudojamos Saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių įstatyme, Laukinės gyvūnijos įstatyme, Laukinių augalų ir grybų įstatyme nustatyta tvarka;

33.3. Povilnio ir Musteikos gamtiniuose rezervatuose dėl gamtinių sąlygų ypatumų leidžiamas lankymas tik mokomaisiais ir mokslo tiriamaisiais tikslais, lankymosi sąlygas, laiką ir vietą raštu suderinus su direkcija. Prašymai leisti lankytis mokomaisiais ir mokslo tiriamaisiais tikslais direkcijai teikiami ir nagrinėjami Taisyklėse nustatyta tvarka ir per nustatytus terminus.

V SKYRIUS

APSAUGOS IR TVARKYMO REIKALAVIMAI, TAIKOMI NACIONALINIO PARKO REKREACINIO FUNKCINIO PRIORITETO ZONOSE

34. Tvarkant nacionalinio parko rekreacinio funkcinio prioriteto zonas, didinama kraštovaizdžio estetinė vertė, gerinamos vietovės eksponavimo galimybės, formuojami nauji ar pertvarkomi želdiniai, įgyvendinamos reginių formavimo, medynų atsparumo rekreacinei apkrovai didinimo priemonės, įrengiami paplūdimiai, poilsiui pritaikomos pakrantės. Draudžiama bloginti rekreacinių išteklių kokybę, mažinti kraštovaizdžio estetinę vertę, projektuoti ir statyti, įrengti ar plėsti su rekreacija ir apgyvendinimo paslaugų teikimu nesusijusius statinius, išskyrus gyvenamosios ir visuomeninės paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonas.

35. Urbanizuojamose rekreacinėse teritorijose, numatytose nacionalinio parko planavimo scheme (ribų ir tvarkymo planuose), gali būti įrengiami paplūdimiai, statomi lieptai, leidžiama naujų rekreacinių pastatų statyba, nustatant, kad vyraujanti (ne mažiau kaip 80 proc.) rekreacinio pastato ar komplekso paskirtis – poilsio, sporto arba gydymo. Naujų rekreacinių pastatų aukštis – iki 9 m (skaičiuojama nuo visų pastato projektinių kampų žemės paviršių altitudžių aritmetinio vidurkio iki stogo kraigo aukščiausio taško), išskyrus atvejus, kai nacionalinio parko planavimo schemas (ribų ir tvarkymo planų) sprendiniuose nustatyta kitaip.

36. Statant naujus ar rekonstruojant esamus rekreacinius pastatus, rekomenduojama (jeigu pagal Architektūros įstatymą neprivaloma) rengti architektūrinius konkursus geriausiai pastato architektūrinei idėjai išreikšti.

37. Papildiniai su mažaisiais kraštovaizdžio architektūros elementais, nesudėtingais statiniais ir (ar) įrenginiais, kurių sąrašą nustato aplinkos ministras, įrengiami teritorijų planavimo dokumentuose numatytose vietose.

38. Neurbanizuojamose rekreacinėse teritorijose gali būti įrengiamos tik atokvėpio vietos, poilsiavietės (nacionalinio parko planavimo schemeje (ribų ir tvarkymo planuose) nustatytose vietose).

VI SKYRIUS

APSAUGOS IR TVARKYMO REIKALAVIMAI, TAIKOMI NACIONALINIO PARKO EKOLOGINĖS APSAUGOS, ŪKINIO IR KITO (GYVENAMOSIOS PASKIRTIES) FUNKCINIO PRIORITETO ZONOSE

39. Kito (gyvenamosios paskirties) funkcinio prioriteto, gyvenamosios ir visuomeninės paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonose leidžiama statybų plėtra, numatyta savivaldybės teritorijos ar jos dalies bendruosiuose planuose ir nacionalinio parko planavimo schemeje (ribų ir tvarkymo planuose).

40. Merkinės miestelyje ir Panaros gyvenvietėse gyvenamieji namai gali būti statomi dviejų aukštų su palėpe (aukštis iki pastato karnizo – 7 m, iki kraigo – 12 m, skaičiuojama nuo visų pastato projektinių kampų žemės paviršių altitudžių aritmetinio vidurkio iki stogo kraigo aukščiausio taško), išskyrus atvejus, kai nacionalinio parko planavimo schemos (ribų ir tvarkymo planų) sprendiniuose nustatyta kitaip.

41. Ūkininko sodybų su kitos paskirties (fermų, ūkio ir (ar) šiltnamių) statiniais statyba leidžiama nacionalinio parko planavimo schemeje (ribų ir tvarkymo planuose) numatytose vietose, esančiose ūkinio funkcinio prioriteto zonose, statinius statant ne didesniame kaip 2 ha plote. Joms taikomi šie reikalavimai:

41.1. Ūkininko sodyboje vienu fermos, ūkio pastatu ar šiltnamiu užstatomas didžiausias žemės plotas negali viršyti 500 m². Leidžiamas ūkininko sodybos pastatais užstatomas žemės plotas:

41.1.1. kai žemės ūkio paskirties žemės sklypo plotas nuo 3 ha iki 10 ha, – iki 1200 m²;

41.1.2. kai žemės ūkio paskirties žemės sklypo plotas didesnis kaip 10 ha, – iki 1600 m².

41.2. Ūkininko sodybos kitos paskirties pastatus, kurie dėl specifikos ir techninių reikalavimų negali būti statomi išlaikant Dzūkijos (Dainavos) etnografinio regiono architektūros tradicijas, rekomenduojama pridengti želdiniais, kad šie pastatai sodybos statinių komplekse vizualiai nedominuotų.

42. Statant inžinerinius statinius, pirmenybė teikiama inžineriniams statiniams, nekeičiantiems tradicinio kaimų ir miestelių kraštovaizdžio.

VII SKYRIUS

NACIONALINIO PARKO VALDYMO, APSAUGOS IR TVARKYMO ORGANIZAVIMAS

43. Nacionalinio parko valdymą, apsaugą ir tvarkymą pagal kompetenciją organizuoja direkcija.